

Žalující družstvo domáhalo se na žalovaných, bývalém svém před-
sedovi, místopředsedovi, pokladníku a předsedovi dozorčí rady zapla-
cení 50.000 Kč, tvrdíc, že mu žalovaní poukázavše zálohy Václavu
D.-ovi, aniž tento předložil účty, a jednajíce takto proti výslovnému znění
smlouvy, svým hrubým zaviněním a neopatrností způsobili škodu
50.000 Kč, ježto Václav D. žalujícímu družstvu materiálu a práce, od-
povídající záloze, nedodal. Žaloba byla zamítnuta s o u d y v š e c h
t ř í s t o l i c, N e j v y š š í m s o u d e m z t ě c h t o

d ů v o d ů:

Odvolací soud zjistil, že výplata sporné částky je zařaděna do účetní
závěrky za rok 1919 v pokladničním účtu vydání, že závěrka ta byla
nejprve ve schůzi dozorčí rady žalujícího družstva dne 29. února 1920
prozkoumána, pak ve společné schůzi dozorčí rady s představenstvem
družstva dne 7. března 1920 probrána a konečně se octla na pořadí
valné hromady ze dne 21. března 1920, při které účetní zpráva a zá-
věrka byly schváleny a představenstvo, jakož i pokladní byli z odpo-
vědnosti propuštěni. Podle čl. 20, první odstavec stanov žalujícího druž-
stva má valná hromada dohlížeti na celou správu, zvláště však na čin-
nost dozorčí rady. Bylo tudíž na ní, by se s postupem svých — nyní
žalovaných — činitelů obeznámila, jeho správnost přezkoumala a podle
výsledku toho zařídila, co v zájmu společenstva uznala za nutné. Jest-
liže tak neučinila a přece podle čl. 20 druhý odstavec stanov udělila
konečné schválení (absolutorium), jde to na její vrub, zejména, když
ani netvrdí, že žalovaní k jejímu případnému omylu o pravém stavu věci
dali podnět nebo její omyl je z okolností musil napadnouti neb ještě
zavčas byl vysvětlen (§ 871 obč. zák.). Právem proto shledal odvo-
lací soud v usnesení valné hromady schválení postupu, který žalovaní
při výplatě 50.000 Kč zachovali, a neposoudil věc mylně (§ 503 čís. 4
c. ř. s.), když praví, že žalovaní dále za své tehdejší jednání nejsou
odpovědni, třebaže poukazy vydali jako zálohu, než Václav D. před-
ložil schválené účty.

Čís. 5363.

Diferenční obchody.

V tom, že komitent složil sice krytí, provozoval však obchody da-
leko je převyšující, nežádal vydání koupených papírů, nečinil výtek proti
depotním výpisům a kontokorentům a nežádal závěrečných listů o pro-
vedení příkazu, jest po případě spatřovatí diferenční obchody.

(Rozh. ze dne 13. října 1925, Rv I 1187/25.)

Žalující banka domáhala se na žalované manželce bankovního úřed-
níka zaplacení zůstatku 19.700 Kč na kontě všeobecném a 43.777 Kč
na kontě úvěrovém, jenž zůstal ve prospěch žalobkyně z jejího obchod-
ního spojení se žalovanou. Žalovaná namítala, že obchody mezi žalo-
vanou a žalobkyní, z nichž vzešla zažalovaná pohledávka, byly obchody

diferenčními. Procesní soud první stolice žalobu zamítl, odvolací soud uznal podle žaloby. Důvody: Jedná se jediné o to, zda jde o obchodní diferenci neboli o hru a sázku ve smyslu ustanovení §u 1271, 1272 obč. zák. Správně uvádí odvolatelka, že diferencním jest obchodní, při němž dle souhlasné vůle stran je vyloučeno právo a povinnost ke skutečnému dodání určitého zboží a má býti placen toliko rozdíl mezi cenou nákupní a prodejní. Je nesporné, že žalobkyně byla se žalovanou v obchodním spojení, prováděla na její příkaz a účet různé obchody bankovní, zejména kup a prodej cenných papírů, vzájemné vyúčtování dělo se jednak účtem všeobecným, jednak účtem úvěrovým, že pro toto obchodní spojení platily všeobecné bankovní obchodní podmínky žalobkyně, které byly se žalovanou smlouveny (uznány). Soud první dále zjistil a zjištění tato nejsou odvoláním dotčena, že Štěpán S. dával žalující bance jako manžel žalované příkazy k nákupu papírů, že dostával jako zástupce žalované depotní výtahy, kde byly uvedeny papíry pro žalovanou koupené jen počtem, že nikdy nežádal vydání papírů pro žalovanou koupených a že proti depotním výtahům a kontokorentům nikdy nečinil výtek; zjistil dále, že bursovní příkazy, udělené žalující bance od jejích komitentů se provádí kupem na burse, papíry tam koupené uloží většinou v Pražské účtovací bance, papíry, pokud nejsou slosovateľné ukládají se do kumulativního depot, pro všechny komitenty společného dle druhu efektů, že komitentům zasílají se výtahy kontokorentní a depotní, v kterých posledních jsou uvedeny papíry počtem a ne dle čísel, když klient si proplatí svůj účet a chce si vyzvednouti své papíry, že žalující papíry, pokud jsou uloženy u sčtovací banky, u této vyzvedne, že v kumulativním depot nelze zjistiti, komu ten který papír náleží, že však k žádosti komitentů se jim oznámí čísla jich papírů, že žalovaná oznámení čísel papírů nežádala a že jí proto sdělena nebyla a že pro žalovanou veškeré koupené papíry byly jí k dispozici po zaplacení dočasné pohledávky banky a že měla banka v depot veškeré papíry, které pro žalovanou koupila; zjistil konečně, že dle smluvených podmínek pro obchod cennými papíry k pojištění uvěřené kupní ceny zůstanou bankou pro komitenty koupené kusy ve správě banky, že pro účet svých obchodních spojenců deponované u banky cenné papíry vede banka jen na výslovný příkaz odděleně ve správě a úschově, že však zpravidla je příkládá ke svým vlastním zásobám bez ohledu na určitá čísla kusů a že komitentu jest kdykoliv volno, vyhraditi si určitá čísla. Soud první běže také za prokázáno, na základě výpovědi svědka Štěpána S.-a, že žalovaná neměla úmyslu kupovati papíry efektivně, nýbrž že se jí jednalo jen o diferenci při kupu (prodeji) papírů a zisk tím docílený. Jaký však byl úmysl žalované, není skutkovou okolností a není proto možno úmysl takový zjišťovati. To může býti jen úsudkem soudu z jiných zjištěných skutečností. Úmysl ten dovodil první soud z toho, že zjistil, že příkazy ku koupi a prodeji cenných papírů tak rychle za sebou následovaly, že cena nakupovaných papírů nijak neodpovídala jmění žalované, že si žalovaná nikdy nevyzvedla papíry u žalobkyně deponované, že koupené papíry nevyplácela a že dala žalobkyni zálohu, která neodpovídala ceně kupovaných papírů. Ale z těchto okolností nelze ještě usuzovati na onen úmysl žalované. Je

zjištěno, že žalovaná dávala žalobkyni přesné příkazy ku koupi a prodeji určitých papírů, určitého množství. Je-li tomu tak, jak může namítati, že nechtěla kupovati papíry efektivně? Jisto je, že žalovaná spekulovala, ale spekulální obchody nemusí býti vždy obchody diferenčními. Avšak i kdyby byla měla žalovaná úmysl, takový obchod provozovati, musila by dokázati, že tento její úmysl byl také žalobkyni znám, by tím právní povaha diferenčního obchodu byla založena. Žalovaná ani netvrdí, že žalobkyni tento svůj úmysl sdělila a tato s ním souhlasila. Tvrdí jen, že žalobkyně o tomto jejím úmyslu věděla. Je-li však zjištěno, že žalobkyně příkazy žalované skutečně prováděla tak, že nákupy a prodeje papírů obstarala a papíry ty pro žalovanou ve svém depot uschovala, jest takový úmysl na straně žalobkyně naprosto vyloučen. To také žalovaná věděla a věděti musila, když je zjištěno, že dostávala výtahy depotní, kde byly uvedeny veškeré papíry pro ni zakoupené a v úschově žalobkyně pro ni se nalézající a že žalovaná nikdy proti výkazům těmto námitek nečinila. Nezáleží na tom, že žalobkyně nežádala snad ani na žalované vyšší krytí; to bylo jejím právem, ne však povinností; stejně tomu jest tak i ohledně svépomocného prodeje papírů. Žalobkyně nesdělovala sice žalované jednotlivá čísla pro ní koupených a v úschově se nalézajících cenných papírů, ale z okolností výše zjištěných plyne, proč tak činila, a že dle smluvených podmínek nebyla povinna tak učiniti. Žalovaná také, jak je zjištěno, nikdy za sdělení těchto čísel nežádala. Nedomáhala se také nikdy vydání cenných papírů a nemůže proto tvrditi, že jich žalobkyně v depot neměla, ač jest opak prokázán. Při posuzování povahy diferenčního obchodu také nezáleží na tom, zda žalobkyně vystupovala jako samokontrahentka, poněvadž okolnost tato má dle čl. 376 odstavec třetí obč. zák. jen ten význam, že žalovaná může držeti se jako komitent žalobkyně jakožto přímého smluvníka.

N e j v y š š í s o u d obnovil rozsudek prvního soudu.

D ů v o d y:

Co do právního posouzení jde jedině o rozhodnutí, zda bankovní obchody, jež prováděla žalující banka na příkazy žalované, a z nichž dovozuje zažalovaný nárok, je pokládati za obchody diferenční a tudíž nežalovatelné. Nejde tu o otázku skutkovou, nýbrž právní, kterou lze zodpověděti na základě skutkových zjištění, převzatých odvolacím soudem. Nejvyšší soud opětovně rozhodoval o diferenčních obchodech, a vytkl svůj právní názor o nich zejména v rozhodnutí čís. sb. 4703. Z téhož právního názoru vychází i při posouzení tohoto sporu. Odvolacímu soudu, jenž neuznal skutkové povahy diferenčních obchodů v tomto případě, stačil nedostatek tvrzení, že žalovaná sdělila žalobkyni úmysl provozovati jen diferenční obchody, mimo to má soud ten za to, že na straně žalobkyně je vyloučen onen úmysl, ač by stačilo již jen vědomí o tomto úmyslu žalované strany, když žalobkyně prováděla příkazy žalované obstaráním nákupu a prodeje papírů, jakož i úschovy jich v depot. Tento názor nelze však přijati bez dalšího za vlastní, nýbrž je zkoumati, zda žalující banka věděla přes to o úmyslu žalované strany,

nesoucím se za kursovním ziskem jen z výpočtu difference, po případě zda byla k tomu i nápomocna. Toto, byť i tajené vědomí žalující strany, lze posouditi na základě skutkových zjištění, jež stala se na příslušná tvrzení žalované strany, bránící se námitkou diferenčních obchodů. Záleželo na této straně, by na dotvrzení své námitky uvedla skutečnosti, z nichž by se dalo souditi na vědomí žalobkyně o jejím úmyslu sledujícím jediné účel, by příkazy k nákupu a prodeji cenných papírů domohla se ne skutečného plnění těchto příkazů, nýbrž jen výplaty zisku, vypočteného na základě kursovních rozdílů cenných papírů, na něž příkazy ty zněly. Žalovaná tvrdila skutečně určité okolnosti, a byla na základě důkazů o nich nabídnutých učiněna skutková zjištění. Dovolací soud probral tato zjištění, jakož i skutečnosti patrné z příloh i shodného přednesu stran. Žalovaná je manželkou bankovního úředníka, jenž za ni jednal mimo jiné i tím, že informoval se u banky o výši požadovaného krytí, udílel příkazy k nákupu a patrně i k prodeji papírů, přes to však nikdy nežádal vydání papírů koupených pro žalovanou, nečinil výtek proti depotním výpisům a kontokorentům, a nežádal závěrečných listů o provedení příkazů. Přes to, že žalující banka nejednala přímo se žalovanou, neinformovala se o jejích majetkových poměrech, a to ani tenkrát, když žalovaná přes upomínky neplatila kupní ceny za papíry, a spokojila se pouze s domněním svých úředníků, že manžel žalované vyženil asi 100.000 Kč a že strýc žalované zakládá ho penězi. Ve skutečnosti neměla však žalovaná dalšího jmění, by doplnila krytí, než co složila. Ani tyto okolnosti nevylučovaly však samy o sobě žalovatelných komisionářských obchodů, po případě žalovatelných nákupů cenných papírů za účelem spekulace s nimi. I tu je přihlédnouti ke všem dalším skutečnostem, rozhodným pro spornou otázku. Nebylo by tu jistě diferenčních obchodů, kdyby manželka bankovního úředníka byla žalující bance udělila jeden anebo více příkazů k nákupu neb i prodeji cenných papírů s přesným sčítáním kupní ceny, kdyby byla papíry po zaplacení kupní ceny převzala, anebo ponechala je u žalující banky v úschově jako své vlastnictví, přesné označené. V souzeném případě šlo o t. zv. obchodní spojení, jež počalo v lednu 1920 tím, že manžel jinak nemajetné žalované dal převésti, po případě složil v době od 21. do 29. ledna úhrnem 28.500 Kč jako t. zv. krytí, a hned v téže době dal koupiti cenné papíry za více než 100.000 Kč, z těchto papírů pak dal prodati v době od 30. ledna do 3. února 1920 tytéž papíry v ceně více než 83.000 Kč. Celý další účet, sahající až do konce roku 1923, vykazuje změny rychle za sebou následující a způsobené příkazy k nákupu a prodeji cenných papírů. První půlletí roku 1920 končilo pro žalovanou dluhem 23.467 Kč, a cena nakoupených a prodaných papírů činila hned v prvním ročním období několik set tisíc až milion Kč. Tyto skutečnosti musily býti nápadnými žalující bance, jež si musí vždy býti vědoma pravé podstaty obchodů ji provozovaných, zejména pak nežalovatelnosti diferenčních obchodů. Postačilo již první půlletí k bezpečnému přesvědčení, že žalované, zastoupené, aspoň formálně, manželem, znalým bankovních obchodů, nejde než o to, by využila kursovních rozdílů jednotlivých papírů, a získala příkazy k jejich nákupu a prodeji, ne však skutečným nákupem a prodejem. Žalující banka nepodnikla

ničeho proti tomu, ač pravá podstata obchodů těch byla jí určitě známa, naopak podporovala hru tím, že prováděla další příkazy, usnadňující jí podle možnosti tak dalece, pokud shodovalo se to s dalším úmyslem, zastřít skutečnou podstatu obchodů. Ani později nestarala se o majetkové poměry žalované, ač jí poskytovala značný úvěr tím, že nežádala od ní hotového placení, po případě že ho nevymáhala, když žalovaná nevyhověla jejím upomínkám. Žalobkyně nepředkládala ani žalované, ani jejímu manželův závěrečných listů; žalovaná ovšem jich nežádala, ale právě z této okolnosti mohla a musila žalobkyně souditi, oč vlastně jde. Žalobkyně, přicházejíc žalované v dosažení pravého její úmyslu ještě více vstříc, nezdržovala provádění příkazů udílených žalovanou omezením jich na cenné papíry přesně označené, nýbrž ukládala koupené papíry v pražské sčítovací bance anebo je dávala do kumulativního depotu, uváděla papíry ty počtem a ne dle čísel, a to i ve výpisech kontokorentních i depotních. I tu se spokojila s tím, že žalovaná, ač k tomu byla oprávněna, nežádala oznámení čísel papírů, po případě jich vydání, nežádala také, by vedeny byly odděleně ve správě a úschově. Avšak právě z toho je patrné, že žalované nešlo o efektivní plnění, že šlo jí jen o kursovní zisk, takže neměla důvodu, by použila svého oprávnění, jímž má býti umožněno jen efektivní plnění. Žalované nešlo o vlastnictví určitých papírů, nýbrž jen o kursovní jich cenu, již představovaly v čase příkazů k nákupu a prodeji. Tato cena byla dostatečně zjevna z účetních výpisů, a jiného žalovaná nepotřebovala. Nebylo proto třeba zjištění onen úmysl žalované svědeckou výpovědí Štěpána S-a, neboť úmysl ten, zakládající skutkovou povahu diferenčního obchodu, je patrným z celého tohoto t. zv. obchodního spojení, z něhož je patrné i vědomí žalující banky o onom úmyslu, což úplně stačí k podstatě diferenčních obchodů. Žalující banka již v krátké době, jakmile nešlo o nic jiného, než o opětne a četne příkazy k nákupu a prodeji cenných papírů, udělované bez náležitého krytí i plnění k rukám žalované, nemohla býti jako obchodník v pochybnosti o tom, že žalované nejde o nic jiného, než by získala jen těmito příkazy rychle za sebou následujícími, tedy ne o jiné než hru počítající s možností zisku z rozdílu kursovních cen. Žalobkyně, nejen že umožnila, nýbrž také usnadnila tuto hru vědomě tím, že poskytla žalované značný úvěr, nestarajíc se o její majetkové poměry, že vystupovala vůči ní jako vlastní smluvní strana, provádějíc příkazy tak, jakoby papíry jí prodávala a od ní zase kupovala, že nakoupené papíry ukládala společně s papíry jiných komitentů do hromadné úschovy, vědouc z mlčení žalované strany, že tato nežádá jich vydání ani přesného označení a souhlasí s prostým zdáním efektivního plnění. Z toho vyplývá, že i žalobkyni šlo jen o příkazy k nákupu a prodeji cenných papírů, a že její více účetnické než skutečné plnění dalo se na oko, by zastřen byl pravý ráz diferenčních obchodů, a žalobkyně nepozbyla právní možnosti zažalovati případný nedoplatek. Touto formou není však soud vázán, nýbrž je na námitku žalované strany povinen přihlídnouti k pravé podstatě věci, a důsledkem toho je posouditi sporné obchodní spojení, záležející v komisionářských obchodech, prováděných ve skutečnosti jen k docílení kursovního zisku jako nežalovatelnou hru, a žalobu zamítnouti.